

СТАВЛЕННЯ ДО СЕБЕ ТА СВІТУ ЯК ФАКТОРИ ЗАДОВОЛЕНОСТІ ЖИТТЯМ МОЛОДІ

Грисенко Н.В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

У статті викладено основні результати теоретичного аналізу й емпіричного дослідження ставлення до себе та світу як факторів задоволеності життям молоді. На основі кількісного та якісного аналізу емпіричних даних виявлено, що більшість молодих людей мають достатньо високі показники задоволеності життям. На основі множинних кореляційних зв'язків було виявлено, що найбільш значущими у зумовленні більш високих показників задоволеності життям молоді є високі рівні самокерування та самоприв'язаності, та низькі рівні замкнутості та контрольованості світу.

Ключові слова: задоволеність життям, якість життя, ставлення до себе, ставлення до світу, базові переконання.

Постановка проблеми. Стрімкі та неоднозначні соціально-економічні, політичні та культурні перетворення, котрі відбуваються останнім часом в Україні, зумовлюють виникнення широкого діапазону психологічних проблем, що відобразились на психічному стані, настрої та суб'єктивному благополуччі населення. Через це успішність людини, її позитивне функціонування все більше залежить від суб'єктивної позиції, від ставлення до себе та ставлення до оточуючого світу. Поряд із комплексом культурних, соціальних, фізичних, економічних, духовних, психологічних та інших чинників важливим індикатором позитивного функціонування людини є її задоволеність життям – когнітивно-емоційна оцінка людини якості власного життя загалом та окремих його сфер, що залежить від об'єктивних умов існування людини та суб'єктивного сприйняття рівня значимості й задоволеності її потреб.

Переживання задоволеності життям залежить від специфіки вікового періоду. Так, в молодості реалії життя людини та психологічні особливості особистості зазнають суттєвих змін, що може позначитися на судженні про якість життя. Молода людина зосереджується на пошуках власного життєвого шляху, аналізі власних переживань та самостановленні. Однак неоднозначною є міра значущості окремих аспектів життя в молодості в детермінації задоволеності життям. Окрім цього, описані життєві зміни можуть по-різному сприйматися залежно від індивідуальних особливостей особистості. Значущість і недостатня розробленість теоретичних та прикладних аспектів проблеми задоволеності життям молоді, зокрема виокремлених чинників ставлення до себе та світу, й зумовлює актуальність поставленої тематики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичну основу роботи складають фундаментальні положення стосовно різноманітних аспектів задоволеності життям М. Аргайла, С. Гарднера, М. Дрімана, М. Селігмана; факторів задоволеності життям Н.В. Андреєнкової; концепції суб'єктивного та психологічного благополуччя І.Ф. Аршави, І. Бонивел, Н. Бредберна, Е. Дінера, О.М. Знанецької, О.В. Лисенко, Е.Л. Носенко; концепції якості життя М. Аргайла, А. Кембела, Ф. Конверса; концепції самоставлення Б. Аманьєва, Р. Бернса, С.Ю. Больман, Н.А. Камі-

ської, С. Куперсмита, В.М. М'ясищева, Л. Попова, М. Розенберга, Н. Сарджвеладзе, К.І. Фоменко, І.І. Чеснокової; концепція самотавлення в рамках Я-концепції І.Ф. Аршави, А.А. Бунас; концепція глобального самоставлення В. Століна та ставлення до себе за принципом динамічної ієрархії С. Пантілеева; концепція ставлення до світу Р. Бернса, І.С. Кона, В.С. Льовкіна, М.Л. Раусте фон Фріхта, С.Л. Рубінштейна, І.І. Чеснокової; концепція ціннісного ставлення Н.М. Нікітіної; концепція базових переконань Р. Янов-Бульмана.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити особливості ставлення молодого людини до себе та світу як факторів задоволеності життям.

Виклад основного матеріалу. Задоволеність життям – це інтегральний показник, що об'єднує в собі багато компонентів. Задоволеність життям визначається досягнутими цілями, подоланими труднощами, своєчасністю змін, які відбуваються в особистому і професійному житті. І в залежності від того, як задоволеність життям пов'язана із досягненнями і бажаними змінами, вона залежить від таких характеристик, як віра у власні сили, планування, вміння оцінити наслідки своїх дій [5].

У вітчизняній психології останнє десятиріччя також зростає інтерес до вивчення численних аспектів задоволеності життям, психологічного благополуччя та в цілому позитивного функціонування особистості (І.Ф. Аршава, Е.Л. Носенко, О.М. Знанецька, Л.З. Сердюк, Т.В. Данильченко, Е.І. Кологривова, П.П. Фесенко, Т.Д. Шевеленкова). Велика частина досліджень у цій сфері зосереджена на суб'єктивній оцінці життя людини, індивідуальному змісті переживання щастя, що обумовлене не стільки об'єктивними показниками, скільки ставленням особистості до себе, навколишнього світу загалом та окремих його сторін.

Задоволеність життям представляє собою складний психологічний феномен, що широкий спектр його тлумачення і характеризується домінуванням позитивних емоцій, наявністю тісних взаємовідносин та суб'єктивної включеності в життєдіяльність, осмисленістю життя і позитивною самомотивацією. Вона тісно пов'язана з поняттями суб'єктивного благополуччя, психологічного благополуччя, щастя, рівня і якості життя. Задоволеність життям можна досліджувати через певні критерії та компоненти, однак їх кількість не визначена і їх дослідження залишаєть-

ся актуальним і складним завданням психології. В нашому дослідженні в якості факторів, що зумовлюють переживання задоволеності життям викремили ставлення до себе та світу особи.

Вперше проблема ставлення до себе як самостійна категорія у вітчизняній психології розглядається в рамках концепції самосвідомості особистості (Л. Виготський, І. Кон, О. Соколова, В. Столін, І. Чеснокова та ін.). Перші спроби трактування феномену ставлення до себе у зарубіжній психології були пов'язані з категорією «глобальна самооцінка» (У. Джеймс) як деякого загального переживання, що інтегрує окремі самооцінки в єдину динамічну сукупність. На думку західних вчених, завдяки самопізнанню можна виявити причину та смисл поведінки людини, тоді як самооцінка виражає модус сприймання індивідом себе, власних можливостей, своєї позиції серед інших людей. Р. Бернс вважає, що саме самооцінка і відображає ставлення людини до себе. Самоставлення існує тому, що знання про себе не можуть сприйматися людиною байдуже і пробуджують у неї оцінки та емоції. Таким чином, на думку вченого, ставлення до себе – це емоційний компонент установки на себе, афективна складова частина Я-концепції, інтегральна стійка самооцінка, яка характеризується різною інтенсивністю залежно від контексту змісту образу «Я» [2; 9].

С. Пантилєєв, К. Роджерс, Н. Сарджвеладзе, В. Столін, Р. Уайлі та ін. самоставлення розглядають як складноструктуроване психологічне утворення. Однією з найбільш поширених є думка, що структура самоставлення включає все ж таки два компоненти: емоційний (самоприйняття) і самооцінний. Як зазначає Н. Сарджвеладзе, самоприйняття – це цілісне, безумовне прийняття себе, незалежно від тих рис, якими наділена особистість. При цьому, самооцінка являє собою ставлення до себе як носія певних чеснот та властивостей [2].

На думку В. Століна, основою самоставлення виступає процес самореалізації особистості. Відповідно до цього, основним компонентом структури самоставлення є сума емоційних проявів особистості: самоінтерес, самоповага, аутосимпатія, які інтегруються в загальне почуття позитивного чи негативного ставлення до себе. Тому, як зазначає вчений, глобальне самоставлення – це сукупність вище згаданих компонентів [3].

Незважаючи на те, що найбільш часто в психологічній літературі розглядалися питання розвитку самоставлення особистості та її ставлення до світу як не пов'язані один з одним феномени, ставлення до самого себе і ставлення до світу мають подібну структуру і загальні психологічні механізми. Використовується ряд термінів, що характеризують ставлення особистості до світу, в залежності від ракурсу досліджуваної проблеми: «світогляд», «світосприйняття» «ціннісне ставлення до світу», «базові переконання». У деяких концепціях (І.С. Кон, І.І. Чеснокова) ставлення до себе і світу розуміється як емоційно забарвлена підструктура самосвідомості особистості. Н.І. Сарджвеладзе, М.Л. Раусте фон Фріхт, С.Р. Пантилєєв розуміють ставлення в ширшому сенсі, як систему, що включає декілька компонентів.

Формування ставлення до себе і світу починається в дитинстві, коли з'являється недиференційоване ставлення до зовнішнього середовища. На основі ставлення до світу дитина класифікує і маніпулює з об'єктами. За М.Л. Раусте фон Фріхт, ставлення до світу формується на основі взаємодії з навколишнім середовищем, і істотну роль тут відіграє зворотний зв'язок, який отримує людина від світу. По мірі розвитку мислення й мови ставлення до світу диференціюється, і стає більш об'єктивним. Формуються поняття і очікування щодо нього, а пізніше відбувається поділ «Я» і зовнішнього світу. Ставлення до себе стає частиною ставлення до світу [8].

З метою відповіді на питання про те, яким чином індивід конструює свої уявлення про навколишній світ у власному «Я» було введено поняття «базові переконання». В цілому базові переконання можна визначити як імпліцитні, глобальні, стійкі уявлення індивіда про світ і про себе, що мають вплив на мислення, емоційні стани і поведінку особистості. Відповідно до цього одним з базових відчуттів людини формується узагальнене почуття безпеки та довіри до світу. Тому ставлення до себе і світу є достатньо динамічними – під впливом багатьох чинників вони розвиваються протягом життя.

Таким чином, теоретичний аналіз дає можливість зробити припущення, що позитивне ставлення особистості до себе породжує позитивне ставлення і до світу також, що в свою чергу сприяє високому рівню задоволеності життям. Адже відношення індивіда до інших людей, його світосприйняття, система цінностей, відношення до життя являються відображенням самоставлення. Людина, яка цінить себе, приймає такою, якою вона є, впевнена у собі в цілому більш доброзичлива, відкрита до світу, встановлює дружні зв'язки з оточуючими – і в такий спосіб є більш задоволеною своїм життям.

Згідно із зазначеними припущеннями, нами було сплановано дослідження, яке проведено на вибірці 64 особи, серед яких 29 чоловіків і 35 жінок віком від 18 до 25 років, що відповідає періоду молодості, на якому ставлення до себе та світу набуває свого повноцінного становлення. В якості методичного інструментарію для проведення емпіричного дослідження було обрано наступні методики: Шкала базових переконань Р. Янова-Бульмана в адаптації О. Кравцової; Тест «Хто я?» М. Куна, Т. Макпартленда в адаптації Т.В. Рум'янцевої; Методика дослідження самовідношення С.Р. Пантилєєва; Тест «Індекс задоволеності життям» Б. Ньюгартена в адаптації Н.В. Паніної.

З метою виявлення рівня задоволеності життям у молодих людей з різними особливостями ставлення до себе та світу, спочатку ми проаналізували показники за методикою «Індекс життєвої задоволеності» Б. Ньюгартена в адаптації Н.В. Паніної, які представлені у рис. 1.

З рис. 1 можна побачити, що за загальним показником задоволеності життям високий рівень мають лише 14,1% молоді, середній рівень виявився у 42,2% молодих людей, а 43,7% опитуваних не задоволені власним життям.

Також виявлено, що найменша кількість, лише 10,9% молодих людей, на високому рівні

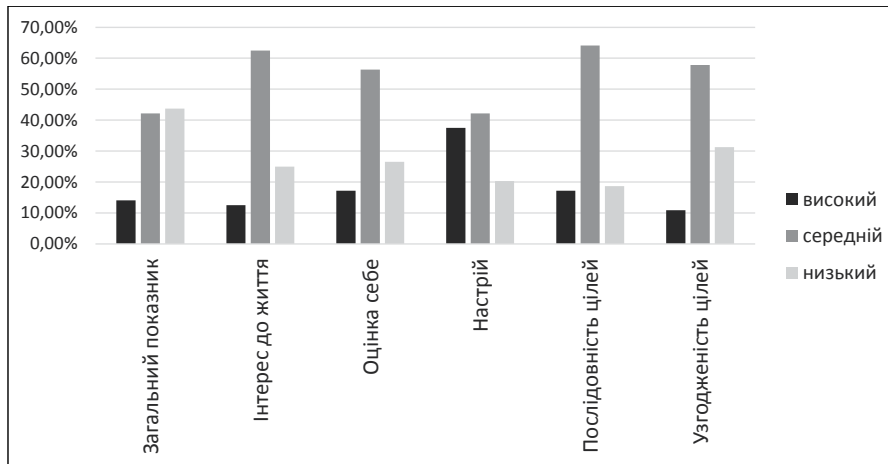

Рис. 1. Відсоткова частка осіб з різними показниками рівня задоволеності життям за методикою «Індекс життєвої задоволеності» Б. Ньюгартена

вдоволені узгодженістю між поставленими та досягнутими цілями, а 31,3% молоді мають низький рівень задоволеності за цим показником. Такі результати вказують на зневіру у власні сили, переконаність більшості молодих людей у нездатності досягнути бажаних цілей або розчарування в реалізованих спробах.

Також можна побачити, що 37,5% молодих людей мають високий рівень за шкалою настрою. Вони оптимістично відносяться до життя, отримують задоволення від своєї діяльності та спілкування з іншими людьми, вміють насолоджуватись моментом. В той же час лише 12,5% мають високий рівень по шкалі «інтерес до життя», а більша частина молоді проявляє пасивність по відношенню до повсякденного життя. У 26,5% молодих людей спостерігається низький рівень в оцінці себе, а для 18% досліджуваних характерно низький рівень послідовності цілей, що вказує на недооцінку себе індивідами, прийняття життєвих невдач і відсутність цілеспрямованості, прагнення боротися.

Тож за результатами цієї методики можна констатувати, більшість молодих людей мають середній рівень задоволеності життям за всіма її показниками.

Наступним етапом обробки результатів емпіричного дослідження було проведення кореляційного аналізу між рівнем задоволеності життям молоді людини та її ставленням до себе та світу. Так, в табл. 1 представлені результати

кореляційного аналізу між рівнем задоволеності життям та базовими переконаннями молодих людей.

З табл. 1 можна побачити, що більшість статистично значущих кореляційних зв'язків виявлено між показниками задоволеності життям та шкалою «Переконання щодо власної цінності», а саме із рівнем загальною задоволеності життям, показниками позитивної оцінки себе та послідовністю в досягненні цілей. Також можна засвідчити наявність позитивного статистично значущого кореляційного зв'язку між загальним ставленням

людини до прихильності світу та настроєм.

Загалом, відповідно до отриманих результатів, прослідковується відсутність значущих зв'язків між показниками задоволеності життям та його осмисленістю у молодих людей. Оскільки задоволеність життям тісно пов'язана з оцінкою власної цінності та мотиваційно-ціннісною сферою, можна припустити, що незадоволеність собою, внутрішньоособистісні конфлікти, високий рівень конформізму, безвідповідальність за прийняті рішення, низький рівень самоконтролю і неможливість реалізувати значимі цілі викликають розчарування, втрату віри у власні сили, почуття внутрішньої порожнечі у молодих людей, що призводить до втрати осмисленості життя.

З табл. 2 можна побачити наявність достатньо великою кількості статистично значущих кореляційних зв'язків між рівнем задоволеності життям та показниками ставлення молоді людини до себе. Виявлено позитивний кореляційний зв'язок між рівнем задоволеності життям та високим рівнем самовпевненості, самокерування, відображеного самоставлення, самоцінності та самоприв'язаності. При цьому негативний статистично значущих кореляційний зв'язок був виявлений між показниками задоволеності життям та шкалами внутрішньої конфліктності і самозвинувачення.

При цьому, чим вищі у індивіда показники замкнутості та самоприв'язаності, тим більший у нього інтерес до життя (шкала 1); чим вищий

Таблиця 1

Показники коефіцієнту кореляції r-Пірсона між рівнем задоволеності життям та базовими переконаннями особистості

Показники задоволеності життям за методиками Б. Ньюгартена та Е. Дінера	Базові переконання		
	Загальне відношення до прихильності світу	Загальне відношення до осмисленості світу	Переконання щодо власної цінності
Загальна задоволеність	0,135	0,028	0,505**
Інтерес до життя	-0,141	-0,015	0,103
Позитивна оцінка себе	0,212	0,097	0,479**
Настрій	0,270*	0,066	0,494**
Послідовність в досягненні цілей	-0,017	-0,036	0,381**
Узгодженість поставлених і досягнутих цілей	0,049	-0,002	0,245

** – кореляційний зв'язок на рівні $p < 0,01$

* – кореляційний зв'язок на рівні $p < 0,05$

Таблиця 2

Показники кореляційного аналізу між рівнем задоволеності життям і аспектами ставлення до себе

Шкали за методикою дослідження самовідношення С.Р. Пантисєва	Шкали за методикою «Індекс життєвої задоволеності»					
	Загальний рівень задоволеності	Шкала 1	Шкала 2	Шкала 3	Шкала 4	Шкала 5
Замкнутість	0,138	-0,003	0,324**	-0,011	0,080	0,042
Самовпевненість	0,511**	0,346**	0,361**	0,430**	0,356**	0,192
Самокерування	0,399**	0,209	0,236	0,257*	0,432**	0,287*
Відображене самовідношення	0,404**	0,248*	0,150	0,392**	0,237	0,371**
Самоприв'язаність	0,251*	0,163	0,355**	0,080	0,151	0,122
Самоцінність	0,283*	0,344**	0,073	0,222	0,106	0,055
Самоприйняття	0,156	0,177	-0,077	0,168	0,094	0,081
Внутрішня конфліктність	-0,407**	-0,412**	-0,189	-0,271*	-0,282*	-0,145
Самозвинувачення	-0,491**	-0,414**	-0,251*	-0,393**	-0,364**	-0,165

** – кореляційний зв'язок на рівні $p < 0,01$ * – кореляційний зв'язок на рівні $p < 0,05$

Таблиця 3

Результати кореляційного аналізу між рівнем задоволеності життям та показниками самовідношення

Показники за методикою «Хто Я?»	Загальний показник за методикою «Індекс задоволеності життям»	
Самооцінка ідентичності	Врівноважений – емоційно-полярний тип	-0,178
	Емоційно-полярний – невизначений тип	-0,069
	Врівноважений – невизначений тип	0,172
Рівень рефлексії	Низький – середній	-0,454*
	Середній – високий	0,196
Валентність (емоційно-оцінний тон) ідентичності	Позитивна – нейтральна	0,089
	Нейтральна – завищена	-0,282*
	Позитивна – завищена	-0,266*
Диференційність ідентичності	Низький – середній рівень	0,195
	Середній – високий рівень	0,287*

* – кореляційний зв'язок на рівні $p < 0,05$

рівень самовпевненості, відображеного самоставлення, самоцінності, при цьому низькі показники внутрішньої конфліктності та самозвинувачення має особистість, тим вище вона оцінює себе (шкала 2). Настрій (шкала 3) та послідовність у досягненні цілей (шкала 4) мають тим більші показники, чим нижчі значення самозвинувачення і внутрішньої конфліктності та чим вищий рівень самовпевненості, самокерування та відображеного самовідношення. На рівень узгодженості поставлених і досягнутих цілей (шкала 5) позитивно впливають самокерування та самовідношення.

Також цікавим нам здається відсутність статистично значущого кореляційного зв'язку між рівнем задоволеності життям та самоприйняттям людини. Це можна пояснити тим, що самоприйняття являється переважно сталим ставленням особистості до себе, яке визначається внутрішніми чинниками і не залежить від зовнішніх обставин, а імовірно тому не може впливати на нестабільну задоволеність життям, яка реагує на різні життєві протиріччя.

Для проведення кореляційного аналізу між рівнем задоволеності життям та показниками самовідношення за опитувальником «Хто Я» М. Куна, Т. Макпартленда було використано точечно-бісеріальний коефіцієнт кореляції Пірсона, результати якого представлені у табл. 3.

З табл. 3 можна побачити, що існує статистично значущий кореляційний зв'язок між рівнем задоволеності життям та такими аспектами самоставлення як емоційно-оцінний тон ідентичності, диференційність ідентичності та рівень рефлексії. Отримані результати свідчать про те, що молоді люди, яким характерні позитивно завищений або нейтральний емоційно-ціннісний тон ідентичності та низький рівень рефлексії, меншою мірою задоволені життям. При цьому, чим більше диференційних характеристик (соціальне Я, рефлексивне Я, комунікативне Я, матеріальне Я, фізичне Я, діяльне Я, перспективне Я) притаманні особистості, тим більше вона задоволена своїм життям. Таким чином, позитивне ставлення до себе, високий рівень самопізнання та здатність до помірної саморефлексії сприяють задоволеності життям.

Оскільки виявлено достатньо кількості кореляційних зв'язків, наступним етапом обробки результатів емпіричного дослідження було проведення множинного регресійного аналізу з метою виявлення найбільш значущих факторів ставлення до себе та світу у задоволеності життям молоді. Залежною змінною виступила задоволеність життям, а незалежними змінними – показники ставлення до себе (замкнутість, самовпевненість, самокерування, відображене самовідношення,

самоцінність, самоприйняття, самоприв'язаність, внутрішня конфліктність, рефлексія, самозвиначення, самооцінка, емоційно-оцінний тон) та ставлення до світу (прихильність світу, доброта людей, справедливість світу, контрольованість світу, випадковість подій, цінність Я, рівень самоконтролю, рівень удачі). Результати регресійної статистики наведено в таблиці 4.

Таблиця 4
Регресійна статистика для виявлення значущості особливостей ставлення до себе та світу у задоволеності життям

Показник	Розрахункове значення
Множинний R	0,745
R-квадрат	0,555
Скорегований R-квадрат	0,471
Стандартна похибка	0,727

З табл. 4 можна побачити, що величина коефіцієнта множинної регресії для чотирьохфакторної моделі задоволеності життям дорівнює 0,745. Це обумовлено проявом факторів самоставлення особисті – самоприв'язаності, самокерування і замкнутості та ставлення до світу – контрольованості світу, тобто вони прогнозують вірогідність високого або низького рівня задоволеності життям.

Значення R-квадрата (коефіцієнта детермінації) дорівнює 0,555. Це означає, що частка дисперсії залежної змінної пояснена регресією, становить 56%. Розрахована регресійна модель значуща за критерієм F – Фішера (F= 6,611, за $p < 0,05$).

Загальну характеристику побудованої кореляційно-регресійної моделі подано в таблиці 5.

Таблиця 5
Характеристика кореляційно-регресійних зв'язків між факторами ставлення до себе та світу та результативним показником задоволеності життям

Показник	Коефіцієнт регресії	t-критерій Стьюдента	P-значення
Контрольованість світу	-0,377	-3,354	0,001
Самокерування	0,259	2,191	0,033
Самоприв'язаність	0,219	2,197	0,032
Замкнутість	-0,217	-2,098	0,041

Результати регресійного аналізу уможливили виокремлення чотирьох факторів, що продемонстрували статистично надійну вірогідність впливу форм прояву незалежних змінних на залежну – задоволеність життям, за якими було побудовано чотирьохфакторну кореляційно-регресійну модель виду:

$$Y = 44,14 - 0,38 X_1 + 0,26 X_2 + 0,22 X_3 - 0,22 X_4$$

де Y – середній показник задоволеності життям; X_1 – фактор контрольованості світу; X_2 – самокерування; X_3 – самоприв'язаність; X_4 – замкнутість.

Отримані дані вказують на наявність чотирьох значущих факторів для переживання задоволеності життям. Серед них два фактори: самоприв'язаність та самокерування позитивно корелюють з задоволеністю, а контрольованість світу та замкнутість мають негативні кореляційні зв'язки. Таким чином, відчуття своєї самодостатності, бажання зберегти уявлення про себе та всі свої характеристики в незмінному вигляді, відсутність пошуків відповідностей між Я реальним та Я ідеальним, відчуття своєї винятковості, коли людина почувається творцем власної долі, вважає себе джерелом розвитку своєї особистості, своїх досягнень та успіхів, має силу протидіяти зовнішнім чинникам та вмiло нею користується – все це дозволяє особистості насолоджуватись собою, встановлювати позитивні контакти з іншими людьми і почувати задоволеність своїм життям. У випадку, коли, навпаки, особистість характеризується вираженою захисною поведінкою, прагне відповідати загальноприйнятими нормам, не розуміє та не намагається зрозуміти себе і розкрити свої сильні сторони, вона відчуває розчарування та невдоволеність власним життям. Така людина переймається різноманітними подіями зовнішнього світу, намагається знайти їх причини та закономірності і в результаті звинувачує себе у всьому, що відбувається навколо.

Висновки. Підводячи підсумки емпіричних досліджень, можна говорити, що чим вищий у молодій людині рівень самовпевненості, самокерування, самоконтролю, самоприв'язаності, віра в прихильність удачі, чим більше вона відкрита новому досвіду і внутрішньо гармонійна та чим менше намагається контролювати події зовнішнього світу, тим більше задоволеною життям вона почувається. Перспективи подальших досліджень ми бачимо у розширенні діапазону особливостей ставлення до себе та світу молодих людей, які можуть зумовлювати рівень задоволеності життям молоді.

Список літератури:

1. Андреевкова Н.В. Сравнительный анализ удовлетворенности жизнью и определяющих ее факторов / Н.В. Андреевкова // Мотивирование общественного мнения. – 2010. – № 5. – С. 189-215.
2. Вірна Ж.П. Аксиологія якості життя особистості / Ж.П. Вірна // Психологія особистості. – 2013. – № 1(4). – С. 104-112.
3. Водяха С.А. Предикторы психологического благополучия студентов [Електронний ресурс] / С.А. Водяха // Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/v/prediktory-psihologicheskogo-blagopoluchiya-studentov>.
4. Горбаль І.С. Відчуття суб'єктивного благополуччя як передумова та втілення психологічного здоров'я особистості / І.С. Горбаль // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 2. – С. 293-303.
5. Горбаль І.С. Психологічні аспекти задоволеності життям як когнітивного аспекту суб'єктивного благополуччя в літніх чоловіків та жінок / І.С. Горбаль // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Т. 1. – № 1 – С. 154-159.
6. Григоренко Е.Ю. Психологическое благополучие студентов и определяющие его факторы / Е.Ю. Григоренко // Проблемы развития территории. – 2009. – № 2. – С. 98-105.

7. Новгородова Е.Ф. Перфекционизм, самопринятие и удовлетворенность жизнью в системе саморазвития личности учащейся молодежи // Е.В. Новгородова, С.В. Яремчук // Вестник высшей школы. Педагогика и психология. – 2015. – № 2. – С. 58-62.
8. Раусте фон Фрихт М.Л. Образ «Я» как подструктура личности // Проблемы психологии личности. – М.: Наука, 1982. – С. 104-111.
9. Тищенко Л.В. Феноменологія самоставлення в психологічній науці / Л.В. Тищенко // Науковий вісник Миколаївського державного університету. – 2012. – Т. 2. – № 9. – С. 230-233.
10. Ярыгина Н.Ю. Изучение взаимосвязи удовлетворенности жизнью и отдельных компонентов ответственности / Н.Ю. Ярыгина, А.Е. Мазанова // Гуманитарные научные исследования. – 2016. – № 10. – С. 18-29.

Грисенко Н.В.

Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара

ОТНОШЕНИЕ К СЕБЕ И К МИРУ КАК ФАКТОРЫ УДОВЛЕТВОРЕННОСТИ ЖИЗНЬЮ МОЛОДЕЖИ

Аннотация

В статье представлены результаты теоретического анализа и эмпирического исследования отношения к себе и к миру как факторов удовлетворенности жизнью у молодежи. На основе количественного и качественного анализа эмпирических данных выявлено, что большинство молодых людей имеют достаточно высокие показатели удовлетворенности жизнью. На основе полученных корреляционных связей было выявлено, что наиболее значимыми в переживании удовлетворенности жизнью являются высокие показатели саморуководства и самопривязанности, и низки показатели замкнутости и контролируемости мира.

Ключевые слова: удовлетворенность жизнью, качество жизни, отношение к себе, отношение к миру, базовые убеждения.

Grisenko N.V.

Oles Gonchar Dnipro National University

SELF-ATTITUDE AND ATTITUDE OF THE WORLD AS FACTOR OF YOUTH LIFE SATISFACTION

Summary

The article presents the results of a theoretical analysis and an empirical research of attitudes towards themselves and the world as factors of youth life satisfaction. It was found that most young people have high levels of life satisfaction. On the basis of the correlation connections, it was revealed that the most significant in the experience of life satisfaction are high indicators of self-guidance and self-attachment, and low levels of isolation and controllability of the world.

Keywords: life satisfaction, the quality of life, self-attitude, attitude of the world, basic beliefs.